

HETILAP.

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

Előfizetési ár:

Vidéken: Helyt:
Évnyegyre 2 f. 50 kr. Évnyegyre 2 f. 24 kr.
Félévre . . . 5 f. 40 kr. Félévre . . . 4 f. 48 kr.
Eladás egyes számonként nincs.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánvi- melyhez minden izbeni
ták négy hasábos gar- beiktatásnál még 10 pkr.
mond sora 3 p. kr., a blyegűj számítandó.

E lap szellemi és anyagi ügyeit illető minden levél
a SZERKESZTŐSÉG-hez czimzendő.

Bérmertetlen leveleket csupán rendes levelezőinkől
fogadjunk el.
Kéziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen e lap jelen ivnyi alakjában minden szerdán
és szombaton délel.

Tartalom:

Aláírások az új kölcsonre. — Császári nyilt parancs
f. évi jun. 21-kéről. — Képek a mezei életből. VII —
A só nagy haszna az állatokra nézve. — Az ősi
arczképek. (Elbeszélés.) — Hirtűzér. — Tárca. —
Hirdetések.

Aláírások az új kölcsonre.

(A kolozsvári cs. k. kat. vidékben.)

III-ik közlemény.

Az aug. 28-káig történt jelentékenyebb alá-
írásokból következőket teszszük közlé:

Erkiszfalu községe	1070.
Ujnémeth „	2000.
Kövesd „	1000.
T. Szarvad „	1840.
Csög „	1000.
M. Csaholy „	1600.
Érhatvan „	1200.
Péék „	3100.
N. Paczal „	1000.
Lele „	1000.
Kr. Mihályfalva „	1600.
Kegyé „	1220.
Szakácsi „	2330.
Erkavás „	1700.
T. Szántó „	2700.
Pele „	1300.
Szödemeter „	1300.
O. Csaholy „	1200.
Továbbá gr. Teleki Lajos özvegye	2600.
Szentes Károly	650.
Ifj. gr. Bethlen Miklós	400.
B. Huszár József özvegye	580.
B. Kemény Dénes özvegye	400.
Macskási Pál	300.
Tisza László	800.
Máriaffy örökösök	600.
Végül Szind községe	2050.
M. Orke „	2260.
Torda „	9560.
Gy. Sz. Király	1890.
Aranyos-Lóna	4900.
stb. stb.	

Császári nyiltparancs

1854-diki junius 21-kéről,

kiható az erdélyi nagyfejedelemségre.

mely által ezen koronaországra nézve az ur-
béri kapcsolat megszüntetése s a földteher-
mentés toganatosítása, nemkülönbön az ez
által az egykori földesurak s volt jobbágyaik
és az ezektől különböző bánásmód alatt léte-
ző földbirtokosok között megváltozott viszony-
latok, s az e részbeni kölcsonös birtokviszo-
nyok szabályozása végett, több határozatok
rendelteknek.

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF, Isten
kegyelméből austriai Császár, Ma-
gyar- és Csehország, Lombardia és Velence,
Dalmát-, Horvát-, Tótország, Galiczia, Lodo-
meria és Illiria s Jerusaleam, sat. királya; Au-
stria főhercege; Toscana és Krakkó nagy-
hercege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Ka-
rantán, Krajna és Bukovina hercege; Erdély
nagyfejedelme sat. sat.

Oly czélből, hogy az urbéri kapcsolat
megszüntetését, nemkülönbön a földtehermen-
tesítést tárgyazó rendelkezések erdélyi nagy-
fejedelemségünkben minden éredkeknek lehető-
leg megfelelő módon fogantatosítsanak, s a
jogosítottak számára, az őket a megszüntetett
járandóságokért illető kárpótlás mielőbb kiszol-
gáltassék, továbbá, hogy az urbéri kapcsolat
folytán az egykori földesurak s a volt jobbá-
gyok és ezektől különböző bánásmód alatt lé-
tező földbirtokosok között megváltozott vi-
szonylatok, nem különben az e részbeni bir-
tokviszonyok végképen szabályoztassanak, mi-
nistereink s birodalmi tanácsunk meghallgatása
után főlhiva éreztük Magunkat erdélyi nagy-
fejedelemségünk számára következő határozat-
okat kibocsátani, s azokat az e részben elő-
forduló minden tárgyalások elhatározására né-
ve szabályul kitűzni.

Első szak.

Az urbéri kapcsolat megszüntetéséről áta-
lában s az urbéri tartozásokért adandó kár-
pótlásról különösen.

1. §. Az urbéri kapcsolat s a földesuri
törvényhatóság megszüntetése folytán, az ur-
béri kapcsolatból s a földesuri törvényható-
ságból eredő és abból következtetett jogok,
viszonyok és kötelezettségek is elenyésznek.

2. §. Az urbéri kapcsolat megszüntetése
következtében, a volt jobbágyok a kezökön
levő urbéri földbirtokban teljes tulajdoni s
szabad rendelkezési joggal ruháztnak fel,
fennhagyatván a jobbágyjavadban örököségi
rend s a telkek széttdarabolása iránt fennálló,
vagy még kibocsátandó törvények.

3. §. Urbéri földbirtoknak tekintendők
mindazon telkek, melyek 1848. január 1-jén
a volt jobbágyok kezén léteztek. A volt föld-
desuraknak azonban, az urbéri törvényszékek
életbeléptetése időpontjától számítandó három
év alatt fennhagyatják, az illető törvényszék
előtt annak behoznyítása, hogy az 1848. ja-
nuár 1-jén a volt jobbágy kezén létezett tel-
lek majorsági föld. Viszont a volt jobbágyok-
nak is jogában áll, ugyanezen idő alatt behi-
zonyitni, miszerint az 1848. január 1-én a volt
földesur kezén létezett telek urbéri föld.

Ezen bizonyításra nézve azonban az 1819.
év szolgáland időszakul, oly módon, hogy a
6. §-ban említett eset kivételével, az 1819.
január 1-jén már létezett birtok ellen, azon
kérdés tekintetében, vajjon a telek majorsági-
vagy urbéri-e, kereset többé nem indíthatók.

4. §. Oly urbéri telek, melyek 1819. ja-
nuár 1-je óta a Tripartitum I. rész XL. czime
értelmében udvarosítottak (alodializáltak)
volt urbériségök czimén többé vissza nem kö-
vetelhetnek.

Szintugy az 1819. január 1-je óta tör-
tént oly birtokszabályozások és telekcserek
sem vétethetnek többé kérdés alá, melyek a
törvényes határozatok megtartásával történtek,
vagy általában a hatóságok által végképen
megerősítettek.

5. §. Urbéri földbirtoknak tekintendők a-
zon telkek is, melyek a volt jobbágyok keze-
re 1819. január 1-jétől fogva 1848. július
1-jéig oly módon jutottak, hogy ök ezen tel-
kektől az adót és a földesuri tartozásokat fi-

zették, kivéven ha ezen telkek később az or-
szágos kormányzék beléegyezésével az adó-
táblából ismét kitoröltettek.

6. §. Urbéri földbirtoknak tekintendők
azon telkek is, melyek a volt törvények ér-
telmében olyanoknak tekintettek, habár ezen
telkek az 18^{19/20} évbeli összeírások elhall-
gattattak, vagy azóta az adótáblákból bármi
ürügy alatt kitoröltettek is, azoknak birtoko-
sai az említett táblákban akár mint curialis-
ták, taxalisták vagy bármife nevezet alatt van-
nak is béjegyezve.

Az ugynevezett famuli conventio-
nati, szabad költözések fentartása mellett, a
közöttük s a volt földesur között létező kötés
szerinti bánásmód alá veendők.

7. §. A megelőző szakaszban említett ur-
béri telkeken kívül a volt jobbágyok tulajdo-
nává válnak a már jogérvényesen elkülönö-
zött vagy jövendőre törvényes uton elkülönö-
zendő legelő, valamint azon erdők és nádasok
is, melyek az urbéri faizás és nádlás végett
a volt jobbágyoknak hasonló módon átenged-
tetek, vagy jövendőben átengedetnének.

8. §. A pusztá telkek sessiones deser-
tae) a mostani birtokosok teljes tulajdonává
válnak, hogy ha azt bizonyos időre, vagy a
visszahuzás világos fentartása mellett kötött
szerződések — melyek ezen nyiltparancs ál-
tal nem érintetnek — nem gátolják.

Pusztá telkek gyanánt azonban azon tel-
kek nem tekintendők, melyek birtokosaik által
az 1848 és 1849. években hagyattak el, s
ezek által azóta ismét birtokba nem vétettek.
Az ilyes telkek tekintetében a korábbi birto-
kosoknak s ezek jogutódainak birtok- és tu-
lajdon jogai érintetlenül maradnak.

9. §. Az urbéri telkekhez kötött tarto-
zásokérti kárpótlás az országos jövedelmekből
fizetetik.

Annak kitudásánál ezen szak határozatai
szerint kell eljárni.

10. §. I. Megszüntetési vagy megváltási
kötések netaláni létezése esetében:

a) Ha az urbéri tartozások megszünteté-
si vagy határozatlan időre szóló megváltási
kötések által pénzben váltattak meg, vagy a
kárpótlás a kikötött évenkénti pénzbeli tarto-
zások alapján tudandó ki, melynél a bécsi ér-
tékben, bankcözédulában vagy váltócözédulában
kikötött összegek 250 : 100 folyam szerint pen-
gő pénzre vonandók;

b) ha az urbéri tartozások állandó ter-
mésbeli adózásokban váltattak meg, a kárpót-
lás az adó-provisoriumnak az nyes adózások-
ra nézve fennálló arai alapján, vagy a hol
ilyenek nem léteznek, az országos bizottmány
által megállapítandó ugyanazon hasonszerű ár-
rak szerint számítandó ki;

c) ha a termésbeli adózások a föld ter-
mésének egy bizonyos hányadrészből állottak,
a telekadó-provisoriumra nézve kitudott ter-
mésbeli brutto-jövedelem az illető telkek évi
jövedelméül veendő, annak értéke a telekadó-
provisoriumra nézve kiszabott elvek szerint
számítandó ki. A kárpótlandó termésbeli adó-
zás évi brutto-jövedelme ennél fogva kiderül,
ha az összes jövedelem a fizetendő hányad-
részszel elosztatik.

(Folytat. köv.)

Képek a mezei életből. *)

VII.

Sz János napkor — úgy tartja a földmives — a búza töve megszakad, azon finom gyökérostjai körül a föld megrepedez, az alsó levelek fejéreké lenni, a kalászkok pirosítani kezdenek; ilyenkor a szántóvető megkezdheti igyekezetét, siet egyéb munkáját végezni; ám ez előjelek neki azt mutatják, hogy közeledik az aratás.

Mikor a búzavirág, e kékszemű leánya a mezőnek, elhervad, mikor a piros mák magvát megérlelé, mikor a búzahatár zöldbársornyát, e melaság és remény színét, elveti s rózsaszínű köntösébe öltözik, a földmives tudja, hogy közeledik az aratás.

Mikor a búza szemzését bevégezte, a nap a legmagasb égi pontokon jár, az éjék lanyhakká válnak, lágy szellők járják be a hegyeket és völgyeket, a búza szára ingadozni kezd, kalásza hajladoznak, hullámszerű a határ mint egy hánykódó tenger; a hullámszerű, a lágy szellők a szántóvetők fülebe ezt susogják: közeledik az aratás!

Ismeritek-e a népdalt?

Meg kell a búzának érni,
Mert mindennap friss szél éri:
Meg kell szívemnek repedni,
Mert egyre bú-bánat tépi.

Tudjátok-e a regét az egyszeri cigány földmivesről?

„Egész pompájában áll a határ, kalászhán dúsan ékesen. A cigány vasárnapilag, fejér ing és sultás nadrágban mezeit nézte meg. Nyugot szellője lengett a táj felett; a búza enyelgett kéjittas szerelmesével: ölegette szellő és kalász. Eszreveszik a szellő boldogságát társai, csoportosan jönnek a búzamező felé, rengésbe hozzák a határt, hullámszerűen kezd, megmozdulni látszik az egész mező. Félelem szállja meg a fekete földész, segélyért siet, s leverik a menni akarónak vélt búzamezőt. Ezért lettek ök bújosóivá a földnek, földnélküliek, hazatlanok.“

Ha a búza feje meghajlik mint egy lefordított sarló, azt szoktuk mondani: bő aratás lesz; mikor egyenesen áll, mint száraz nád üres lombozata, örölest és sütést megvár, a gazda, napszámait kevesíti, konyhaegyszerűsítéssel járhatja elméjét. Emlékeztek a teli és üres gabona-fő-parabolára? A nép a gőgös felfuvalkodót és belétek nélküli embert, meg a szelidet s érdemekkel bíró maig ez egyszerű képből állítja maga elé, s megveti azt, míg ennek tiszteletet ad.

Két hét két nyár kell a búzának, mondja a példaszó. Ez azt teszi: ne vess friss magot, hadd érjék, avasodjék télen által asztalban, gabonásban; ősszel vedd el idejében, hadd szunnyadjon az csirái és első bokrai közt a föld meleg keblén a második telet, s ha a télre jó tavasz és jó nyár következik, lesz termés és bő aratás. Boldog isten! mily hosszú ideje reménynek és várakozásnak, mennyi bizonytalansága időjárás és elemi veszélyeknek! Mondjátok meg: a társadalom melyik osztálya dolgozik ily késő és bizonytalan jutalom fejében, mint mi szántóvetők? Iró, művész, hivatalnok, zsoldos, magán szolga, szemfényvesztő, orgyilkos és rabló — minden, minden azonnal a mint munkájának egy részét végézte, vagy egy ideig dolgozott, sőt előre is élvezheti fáradsága díját, vagy istentelenség béréit — csak egyedül a szántóvető nem! Elveti azt, a mi kezében van, elvonja szájától a falatot, és nélkülöz, szükségét lát, sőt koplal, várva egész hosszú évig — gyakran hiába — s táplálkozván azzal, a mi nincs, a mi lehet, hittel és az áldott reménységgel.

Azt mondják: mikor az első ember bünt télt, paradicsomból im ez átokszóval üzetett ki: fáradsággal egyed kenyeredet, verítékben igyad borodat, jobban mondva vizedet. Nem tudom más embertársaink, de hogy mi földmivesekül ő kenyerméneken egyenes örökösai vagyunk, ál-

*) Lásd Hetilap 64. szám. (1914. 9.)

litom. E keserű vale! e sanyaru utraváló mondhatni kizárólagos tulajdonunkká lön. Ha mindazon veríték, mit a föld megrágyázása és az első barázda vonásától kezdve, keresztül az aratáson, a cséplőhadó utolsó koppánásáig, búzánk természeténél eselédink-, dolgozink-, barmainkkal elhullatunk, mind egy tömegben lenne, hitemre mondom, gabonánk magva e verítékben megfogaszának. Hej, édesen eszi, de keserűn szerzi kenyereit a földmives! de ezt csak az tudja, ki maga is fogja az ekeszarvát, járja télen nyáron által a mezőket. Sok munka, hosszas aggodalom, iszonyu tronstroncsolódás válas tja el ama két időszakot, minek neve vetés és aratás, lényegesen remény és valóság. Képzelné is gondot ad, hát még átélni! Boldogsági érzésének — igaz — ha reménye teljesül, a földön társai nincs. A honoratióról, meg a bé ért dolgozók, philosophusi és irodai poros örömet, mindön hónap 1-je vagy éviüvedes fizetés van, nem is lehet hasonlítni ama felséges érzéshez, mi a szántóvető keblét dagasztja, midőn aratásnak ideje közeledik. Rendre járja búzáit, egynek közepén, másnak végén áll meg, gondolkodik és érez, feszül keble az örömtől, s a lig várja, hogy hazamenvén, gondjait és életársának elmondhassa. Miket beszélnek, hogyan tervezgetnek, hagyjuk a családi élet titkának: ök e perczen boldogabbak a föld koronásinál!

Majd jön az aratás. Korán reggel már sereglük a nép a mezőre, fejérbe, szokottnál több csinnal öltözködve: ez aratásokról a hévet népszokás. A legelső kalongyát látni boldogsággal határos öröm. A gazda kalangyákarókat szállít ki és ivóvizet bővön; a szekerén kis gyerekek ül, fia a szorgalmas gazdának s egykor — úgy lehet — örököse becsületes szorgalma gyümölcseinek. És foly az aratás vidáman, tréfa és nevetés közt. A ifjuság dalol az arató leányról, a hitszegő legényről, áruló vezér- és magyar huszárról; az éltebbek regéket mondanak a régi jó időkől, midőn még az idő is másként járt, midőn hor pálinka és perlekedés oly olcsó volt mint a szép szó, a terméseket hasonlítgatják sat. Elől megy a legserényebb, utána a többi, hajják a markot mint a szél, szakad a búza mint kasza előtt a fű, a kötelek veszik a nők, kötnék a férfiak, a gazda kalongyát s utána sorakozik a kalongya s egyenesen áll mint a parádé-katona.

Igy megy az aratás végére a koszorúvitelig. Ez csaknem egész Székelyföldön divatos népszokás. Midőn az aratásnak vége, a legszebb búzafejekből korona-alaku koszorút fonnak, közbe-közbe virágokat illesztvén; hazavisi a legelevenebb férfi fején vagy karján. Mikor a falu közé jut, rikoltozni kezd: iju — ju! s az otthon levők friss vízzel öntözik le koszoruját; mi annak kijelentésül van, hogy a mint isten kalongyával megáldotta a mezőt, úgy áldja meg szemmel a búza fejét; és ismét annak, hogy az aratásnak vége, vége egyszersmind a nyári sok fáradság és veritékezésnek is; hogy eljött az idő, melyben rongált testünk enyhülést és ujlást nyer.

Pár héti száradás s a búza asztalga kerül. A mező pusztává lesz; csak itt ott látszik egy-egy aratatlan zab, néhány árván maradt búzakalongya. A csorda délceleg kolompál a lombok között, s a tetőre ugrik. Az asztalok fedél alatt, a gazda árnyában pihen.

Ahoz, mit a szántóvető ilyenkor érez, hasonlítható földi öröm nincsen. Én a szellemi munkásság mezején is dolgoztam, örömeim kóstoltam: a gazdáiéiról azonban eddig fogalmam sem vala. Vagy azért, mert az anyag túlnyomóbb emberben, és világalkotványban, mint a szellem; vagy pedig, mivel az anyagiak gyönyöre erősebb, egyetemes hatást tesz testi érzéseinkre s állaluk lelkünkre is.

Szép az aratásnak ideje, széppé teszi a tisztán sült nap, a mezőnek sűrű népe és kalongyája. A kenyérnek innepe az aratás, melyet az egész emberiség megül és megszen-

tel; innep volt ezredek előtt és az lesz, míg az ember él. A természet mint egy nagy terített asztal tárja ki a mezőket és búzahatárokat; hivatalos a mellé minden, ki vagy munkálkodni szeret, vagy igaz szegény és nyomorult Aratásokról egy percig megkönnyebbül az embernek baja, nyomorúsága. Ez a szántóvető veritékezésének pályabére, fején a dicsősözü! Nem is tudják a hatalom emberei, a nagyok, a földi istenek, míg szegény társai a földet készítik, szántják, vetik, tisztogatják, ha van-e a világon rajtok kívül más teremtmény! A hófehér kenyereit jóízűen eszik, természetlőt olykor keserű gúnnyal illetik, legálább is lenéznek. S mikor majd természetlenséggel látogatja isten a határt, midőn a magásra hágo gabona ára, mikor te szük esztendőre következel, oh áldott aratás, ekkor hozd fel ránk a közbeesülés napját; hosannát kiált nevünknek a fényes nép, s idvezli az ekének urát, az aratásnak adóját, az istent s a szegény szántóvetőt!

Agicola.

A só nagy haszna az állatokra nézve.

A só az állatokra nézt igen nagy becsű, láthatni ezt azon nagy kíváncságból, melylyel azért esdeklének. Csak a juhokat s barmokat kell szemügyre vennünk, minő kíváncsisággal keresik fel a sós forrásokból s nyaldossák a falakat. Ezt főként a galamboknál tapasztalhatjuk, melyek gyakran 5—6 órányi távolságra repülnek, hogy a sós részeket tartalmazó vizenys s más egyéb helyeken sőt találhassanak. Az állatoknak e nagy kíváncsága már arra mutat, hogy a só kívánása bennök természetes, következőleg hasznos is.

S ez valójában így van.

Mert a só nemcsak étvágyat éleszt, emésztést segít elő, hanem a növény időszakában nélkülözhetetlen is. A test tökéletes kifejlését, képződését lényegesen előmozdítja, s a kinőtt állatoknál a kiürítések általi veszteséget helyre pótolja.

A fejős tehén szomját éleszt, s szomja lecsendesítésére is épen olyan szükséges, s ez által annak tejt szaporítja. A tapasztalás megbizonyította azt, hogy azon tehén tejéből, mely rendszeren sőt kap, több vaj és sajt készül. A juhoknál a só épen oly szükséges, gyakiakt neveli s finomítja. A hizó barmok étvágyát a só nagyon éleszt, s a hizást elősegíti. Tudjuk főként Irlandról, hogy az ott találtató igen kövér sertések rendszeren sőt kapnak. Ez még azt is okozza, hogy fél anny idő alatt hiznak meg, mint azok, melyek sőt nem kapnak. Németországban is behozott, az, hogy a só nemcsak a hizó marhák kövéredését segíti elő, hanem még azok husát is javítja. Az ily marhahus sokkal izesebb, porhanyóbb, könnyebben s hosszabb ideig eltartható.

Ennyi haszna van a sónak, akár a marha eledelét sózzuk meg, akár csak úgy tegyük elejükbe nyalni. Az emésztést tetemesen elősegíti, főként akkor, ha az eledel a marha gyomrában megpeshed s nehezen emészthető. Azt megkönnyíti. Nem ok nélkül ajánlják tehát az angolok a sőt, mint védszert a hasvízkórásban, mit a hüvelyes és tokos növények okoznak.

Szokták a konyhasót a marhaeledel ízének elvételére is fordítani, mit elsőben vetnek eleibe. A só a marhatrágya szaporítására s jóságára is nagyon befoly, mert az oly marhatrágya, mely konyhasót tartalmaz, a növények nevedését lényegesen elősegíti. A sőt tartalmazó trágya a sás és moh nevedését meggátolja.

A konyhasó az állatokat a férgectől is megszabadítja, mert azokat pusztítja s elhajítja. A vizenyős eledelüket megjobbítja, s a rohadás és vízkórás kifejlését meggátolja. A só különösen hasznos és szükséges a mocsáros helyeken legelő nyájoknak.

Mennyi sőt kell adni az állatoknak, attól függ, mit akarunk az által elérni. Így például, némelyek azt tanácsolják, hogy egy 500-ból álló juhnyájnak minden 8 napon 15 font sőt kell adni. Ellenben Angliában azt tartják, hogy 1000 juhnak nedves égalj alatt évenként 2000 font sónál többet kell adni. Irlandban naponként minden disznó számára egy kalán kenyérsót kevernek az edel közé, s azt, ha gynomorsikulás nem követi, naponként szaporítják; másutt minden szarvasmarháknak naponként egy lat sőt adnak.

A sóadás módja is több helyeken igen különböző. Többnyire egyéb eledellel vízben feloldvasztva adják, vagy a marha-eledel közé hintik, a juhoknak fenyőbors, zab, vagy rozs közé vegyítik, s elejökbe lapos tekőkbe teszik. Többnyire az állatok talába szokták keverni, mely annyival czélszerűbbnek látszik, mivel főként a feloldvat s könnyen feloldvatható szerek hatása gyorsabb s egyenlőbb. Az egészségtelen rosz vízbe is ha sőt tesznek, az állatok kár nélkül ihatják. Az izellen s megromlott marhaeledelt, valamint az érett szénát és száraz leveleket is sóvízzel kell meglocsolni, s azok ez által megpuhulnak, s egyszerűsödnek, kellemesebbé, emésztetőbbé válnak.

Az ősi arcképek.

(Elbeszélés.)

Akkor még fiatal voltam, s a jelenkor kérdéseivel elfoglalva, a multra csak megvetéssel néztem. Mint minden fiatal ember az én koromban, büszke voltam azon ifjú erőre, a melyet az élet még meg nem próbált; örültem, hogy a jelenkorban születtem s hittem mindenben; kortársaim nagyságában magamat esodáltam. Ha a multra tekinték vissza, csak előítéleteket, vakhitet vagy szolgaságot láttam; úgy tetszett nekem, hogy a történet valóban csak az én nemzedékem kezd meg, a mely mint Atlas vállain hordja a világot.

Ebből származott megvetésem minden iránt, a mit nem a jelen teremtet. Gúnyoltam a régi divatot, vállaltam az agg szokásokra s futottam az ősz hajszálaktól. Arva lévén csaknem a bölcsőtől kezdve, hasonló idejű tarsak közt nőtem fel, szülők s barátok nélkül, a kik iránti vonszalmam kibékíthetetlen volna az öregseggel; s ép ezért nem szerettem azt sem az emberekben, sem a tárgyokban; ha nem neveteheték rajtok, féltem tőlük.

Életem vidám volt, noha nem a leg gondtalanabb. Elragadtatva a jelenkori társadalmi élet lázas tevékenységétől, örömet leltem benne, ha erőmet megkísérleltem. Hasonlítké azon fiatal uszóhoz, a kinek kedve telik a hullámok elleni uszásban; de néha kifáradtam s egy biztos pontot ohajlék a parton, a hol megpihenhessek, a napnak egy sugarát, a mely fölmelegítsen. A mindennapiság szűk korlátai közé szorítva, azon arany szárnyokat ohajlék, a melyek minden magasságba fölvisznek; kénytelen lévén főleg az élet fentartásával foglalkozni, szerettem volna oly helyzetben lenni, hogy másokoni segítségre is gondolhassak.

Egy váratlan esemény kiragadott foglalkozásaim s álmaim karjai közül. Egy távol rokonom nájáról értesítének, a kiroi soha sem hallottam volt semmit, s a ki számomra örökséget hagyott. A jegyző levele jelenlétemet követelte, ha akartam, hogy az örökséget gyorsan átvegyem. El kelle tehát határozni magam, hogy a gyorskocsin utazzam azon kis városba, a hol az elhunyt lakott volt.

Az utazás elég jó volt. Szép őszi nap ragyogott a tájk felett, a fákat megsárgult lombok koszorúzták, s minden oldalról a természet beszélt a fogatok csengtyűit vagy az ekét vezető parasztok énekét lehet hallani. Általában igen elégtel voltam a vidéki utazással, a mig ***-ha érkeztem. De itt azt mondták, hogy a gyorskocsit el kell hagynom, s gyalog mennem azon városkába, a hol vártak.

Ez egy mértöldnyi messzeség volt mezzei utakon, a melyeket a legközelebbi eső felázta-tott! A nap már hanyatlani kezdett s a völgy fenekén már októberi hideg ködött s a völgy kedvel indultam el, megátkozám a vidéket, a hol nem lehet beérkeztet kapni, s tehetségem szerint lépegettem a rosz uton.

Szerencsétlenségemre az utolsó állomáson kapott utasítások nem voltak elég világosak; előttem a szőlők közti minden ösvény egyforma volt; többször eltévedtem, s már este volt midőn a városkába érkeztem. Egyik háztól a másikhoz kelle mennem, hogy rokonom lakát feltaláljam, s midőn végre rá akadtam, zörgetek, dörömböztem, de nem volt senki otthon!

Egy ott elmenő mondá, hogy Katalin asszony (a gondviselő) a templomban van. Meg kelle várnom hazajöttét, fel s alá jártam tehát a ház előtt kezeimet zsebembe, s orromat kabátom gallérai közé húzva.

Ez őrzőjét saját házam előtt talán nevetésséges lett volna, ha fáradt nem vagyok s a köd lassanként finom csövé nem változik. Már türelmem fogytán valék, midőn végre egy szolgáló közelite felém, a kiben imakönyvéről Katalin asszonyra ismertem.

A mint a ház előtt egy idegent pillant meg, megállt s kérde, kit keresek?

— Katalin asszonyt, szólék fogvaczogtatva.

— Én vagyok, viszonzá, mit akar az ur?

— Először, hogy nyissa ki az ajtót, azután segítsen ruháimat megszáritani, kiáltám, s hogy ellenvetést ne tehessen, megnevezém magam.

Azt hittem, hogy a vén gondviselőné e névre zavarodva fogja magát mentgetni; de meglepetésemre bizalmatlan pillantásokkal kezdé méregetni.

— Ah! az ur az örökös! viszonzá lassu hangon; jó, úgy értesitem erről a jegyzőt.

— Az ördögbe is, szólék közbe türelmetlenül; legelőször is arról van szó, hogy száraz helyre meneküljek; menjünk be Katalin asszony.

— Bocsnát, uram, a ház gondviselését reám bízta, monda határozottan; én biztosítani akarom felelősségemet; maradjon itt az ur; a jegyző ur majd eldönti, mit kelljen tennem.

S a nélkül, hogy feleletre várna, megfordult a sarkán s egy kis utczába eltűnt.

Újra elkezdém az alá s fel járkálást örökségem előtt. Fél óra mulva Katalin asszony visszajött egy szemüveges kis emberrel, a ki magát jegyzőnek mondá, s a kinek átadám a tőle kapott levelet s irományaimat, melyekből meggyőződhettem személyem valódiságáról. A jegyző miután átfutá a leveleket egy lámpa fényénél, elismeré, hogy a kérdéses egyéniség valóban én vagyok, s parancsolá, hogy Katalin asszony ereszszen be.

A mig e czeremoniáskodás tartott, én folytonosan topogtam a küszöbön s átkozám a falusi jegyzőket. Midőn végre az ajtó megnyílt, szárazon mondtam a jegyzőnek, hogy más nap meglátogatom az ügy tisztába hozatala végett, s a nélkül, hogy behírnám, a folyosóra rohantam.

A vén szolgáló nem sokára megjelent egy lámpával s egy régi szobába vezetett, a melyben minden butor négy szalmazébköböl s egy gyapoltzövettel bevont rozszart karszékéből állt; ékességét egy megsárgult Napoleon-szobor tévé, a mely a kandallóra volt helyezve négy különös alakú tők közé.

A nehézség, a melylyel magam megismertethetém, a rosz ut és nedves köd rosz hangulathoz hoztak volt, a mit nem is igyekeztem titkolni; nyers hangon parancsolám, a szolgálónak, hogy tüzet rakjon s vacsorát készítsen, a mig a ház más részeit is megvizsgálom.

Főleggyervekve egy régi kopott ezüstös tartóval, a melybe szines papírral ékített gyertyadarab volt, elindultam az elhunyt rokonom lakása átnézésére.

Minden olyan volt itt, mint a szoba, a melybe először léptem. A színhagyott kárpitozás imitt amott új foltokkal volt tarkítva; a durva

faragásu s antik bútorzat a roszul zárt szobákat csak tökéletlenül látta el; gond, csín, kényelem, minden hiányzott e hajdonkori lakból. Itt újból kézzel fogható bizonyosságát találtam apáink vadságának s annak, hogy az izlés és eszélyesség csak korunkban kezdődik.

Meglepett főleg a hálószoba: a koporsó alakú ágy zöldszinü s moly-ette négy függöny közé volt zárva; egy asztalon, melynek főkjá hiányzott, egy csorba vizkanna s egy szinetlen mosdótál állott; végre a falon hosszában régi családi arcképek függöttek, a melyek látására az embert a hideg rázta. Különböző korban festve, különböző állásu férfiakat ábrázoltak, melyek közt egy papot, egy kereskedőt, egy bírót, egy tisztet s végül egy fél-mívelt, fél-paraszt arczot ismertem meg, a melyről Katalin asszony azt mondá, hogy az elhunyt gazdjá arcképe.

Katalin asszony jelenté, hogy talált, s én követém őt. A vacsora sovány levesből állt, a melyből a zsirt kifejedte, s egy kóstolyúk maradványából, a melyet anyai gondjai minden hústól megfosztának. A gondviselő mondá, hogy urának ilyen volt rendes estebédje, de ő vendégszeretéből még megtoldá három rothadni indult almával s egy darab sajttal, a mely már penészedni kezdett.

Megakartam izlelni a bort; roszabb volt a káposztalénél.

Elégületlenségem tetőpontra hágott, s elhatározám lefekünni. Katalin asszony világított a hálószobáig. A gyászos ágy, füstös ősi képek még kellemetlenebbül hatának rám mint első izben. Katalin asszonytól egész nyersen kértem: van-e árverező hivatal a helységben?

— Árverező hivatal? kérde, nem tudom, mi az. — Hát itt semmit sem árvereznek el nyíltan? — De igen. — Hát hogyan? — A dobos elindul az utcán s kidobolja. — Jó, holnap hívassa ide a dobost, s az dobolja ki, hogy itt minden eladó. — Minden? Hogyan uram, nem tart meg magának semmit? — Semmit. — Az arcképeket sem? — Az arcképeket sem. — Ah, uram, nem gondolta meg jól; ezek család arcképek. — Mondom, mindent eladok. Jó éjt!

S kivémem a gyertyát Katalin asszony kezéből, a ki égre emelt kezekkel távozott.

— Mit csináljak e sok lommal? Igen, eladlak, ti vad képek, ha nem egyébert, azon idő iránti gyűlölethöz, a melyre emlékeztettek. E komor lak a ti időtökből való, e csín nélküli s fukar életmódot ti alapítottok meg, ez élet, a mely a jelenkor fejlettségének gyönyöreit nélkülözé, ez élet a tiéteknek hagyományos folytatása! Ki innen barbarok! Nem egy fajból valók vagyunk, s nincs egymással semmi közünk.

(Vége köv.)

Souvestre Emil után

Gámán Zs.

H I R F Ū Z É R .

Kolozsvár sept. 2-kán.

** Épen most vesszük a kolozsvári rom. kath. nyilvános teljes gymnasium évkönyvei III. füzetét. Mind tartalom, mind csínosságra nézt az intézet tanári karának becsületére válik. Értekező része latin-magyar szótárodalmunkról hoz tartalomdu értekezést. Vess lézseftől, mely mig egyrészt az itt készülő félben lévő ismeretes latin-magyar szótár dolgozása folyamáról értesít, mutatványokat hoz belőle. Értesítő része, mint szokott, az intézet körében tett időszaki intézkedések, a tanfolyam s tanári kar állásáról nyújt teljes felvilágosítást.

Szebenben közelebből a „Proféta” előadására készülnek, melyben a magyar és német dalszintársulat tagjai együtt fognak működni. „Hunyadi László” előadása felől a S. B. kedvezőleg nyilatkozik; megdicsérvén a Sz. Erzsébet és Hunyadi László szerepeit, azok személyesítőit, Sz. Nellit és Folinust is kiemeli. Mezeiről (Cillei) a kar-ról s karmester Weichslerről is méltányosan emlékezik. (Várjuk levelezőnk tudósítását is ez előadásról).

— A magyar sz. korona m. évi szeptemberben történt feltalálásának évnapján Magyarország minden templomában nagyszerű isteni tiszteleteket fognak tartani.

— Pesten végre csakugyan lesz kikötő; az értekezlet már megkezdődött. Hogy errel valóban szükség van, kitűnik abból, hogy csak tavaly 854 evező hajó érintette Pestet, a melyek 4,279,627 mérő gabonát szállítanak.

— A dunai fejedelemségek austriai katonaságtól megzsalásának legközelebbi következménye az lesz, hogy a gőzhajózás Szilisztria, Czernavoda és Hirsóváig ki fog terjedni. A kereskedelmi világ tetemes hasznot ígér magának a Dunai újra megnyitott forgalomból, s már most is sok kereskedő van Szilisztriából és Rustsukból Pesten és Bécsben, a kik tetemes megrendeléseket tesznek.

— Dumas újabb regényét, a „Párisi Mohikánok“-at néhány magyar Párisban fordítás alá vette. Kellemes hír a regényt olvasóknak!

— Bécsben jelenleg egy Ellbogen nevű magyarországi születésű öt éves kis fiút bámulnak, a ki csodálatos könnyűséggel oldja meg a legnehezebb számtani kérdéseket. Például ezen feladatot: hány másodperc van 5 hónapban és 3 napban? hamarabb megfejté fejből, mint azok, a kik papiron számíták ki.

— A magyar nemzeti múzeum újja alakítására a m. kormány egy háromtagu bizottságot nevezett ki, s megengedé, hogy e szent célra a magyar nemzeti fölkelési pénztár maradéka, az országos czélokra számt. adóból 80,000 pft s a mennyiben ez elég nem lenne, a közpénztárból évenként 7000 ft fordítottassék.

— Közelebről az a furcsa eset fordult elő, hogy Berlinből egy sürgöny Bécsbe tíz percczel érkezett korábban, mint a mikor feladták. A furcsaság oka az, hogy Berlinben 10 percczel korábban járnak az órák mint Bécsben.

— Az emléktemplomra jul. végeig 1,195,340 forint 52 kr. volt begyűlvé.

— Az új börtölvény megjel. t s 1855 elején életbe lép. E törvény által a börtöl illető 1771-ben kelt nyilparncs megszűnik.

— Nem rég azon fontos fölfedezést tették, hogy a töröküzle leveléből pálinkát lehet készíteni. E szerrel sok gabonát lehetne megmenteni az oly drága kenyérnek.

— Párisban nem sokára egy nyelvészeti gyűlés lesz, a mely a felett fog tanácskozni: miként lehetne a különböző nyelvek abeczejét egyszerűsíteni s összeolvasztani?

— Degré közelebről „Salvator Róza“ című 3 kötetes regényt végzett be.

— Fényes Elek az „Orosz-török háború“ című munka második kötetére hirdet előfizetést 1 ft 30 prkval. Ugyane szerző előfizetési íveket bocsátott ki ily című munkára: „Oroszország története.“

Többfelőli tudakozdások következtében a kolozsvári nemzeti színház részvényesit és ivartartóit figyelmeztetjük, hogy az illető részvényösszegeket színházi pénztárnok Streicher Mihály ur veszi át.

TÁRCSA.

Vegyesek.

Ausztrália állatország, Az Atheneumban 1848-ban jelent meg egy értekezet DeWalesből. Abban említtetik egy állat, mely csak a bennszülöttek előtt ismeretes. Az állat Ausztrália belsejében vizekben, folyókban, és tavakban lakik; úgy írják le mint négylábú állat, lábain három-három ujjakkal, mik uszohártyák által öszvekötvék, fejétől válláig éles serény nyulik, lófarku, s akkora mint egy bika. A bennszülöttek Katenpaimak nevezik, azonban külön népfajknál, különböző nevek alatt ismeretes. Ugyanazon értekezés írja: „Szárnyatlan madarak barongolnak térségeinken, a vakondok tojnak, s réce-orrnak. A zacskós állatok a madarak némely sajátoságaival bírnak. Vannak madarak, kiknek szájukban nyelv helyett tollu van. Az erdőben a fákról sőt lehet szedni sat.“

Afrikai hangyák. Svage Afrikában tett utazásában figyelemre vett valamely vadászhangyákat, mik temérdek rajokban nagy darab földeket leptek el, minden élő, s döglött állatot megrohantak, s a lakókból minden apró férgeket, bogarakat kevés idő alatt kipusztítottak. Bárha aprók, gyakran több láb hosszúsága kigyót meglamadnak, ellepik, szeméit kivájják s meggyözik. Alakjuk egymás közt is különböző, mi a test nagyságában fő- és állkapcsok különbségéből tűnik ki. A nagyobb munkás hangyák harcolnak.

Mi a katoná? Angliába nem rég jelent meg egy könyv, mely e szót így magyarázza: „A katoná egy élő czélpont, kit egyik nemzet teszen ki czéllövésre azért, hogy egy más nemzet katonái magokat a lövésben azon gyakorolják.“

A cukor. Demonax híres görög filozoph kérdéztetvén egy fiatal ember által: „illendő-e a bölcsnek is kalácsot enni,“ így felelt: „hát azt gondolod-e, hogy a méhek a mézet csak a bolondok számára készítik?“ A hajdani görögök s romaiak a nádmézet vagy cukrot nem ismerték, s ételeiket és italaikat mézzel édesítették. Ismertek ugyan édeséget, mely a növényekből izzadtott ki s mint a gumi megkeményedett, de mesterségesen készíteni nem tudták. Aeginai Pál, az utolsó görög orvosiró, valami nádméz nevű édeségről emlékezik, s Avicenna arabs orvos mondja: „Indiából valamely anyagot hordanak, mely olyan mint a sós édes mint a méz.“ Chinában már őskorban ismeretesnek kellett lenni, s innen Keletindian keresztül Arabiába, inncn Európába hoztani. Az arabs orvosok eleinte csak gyógy-szerűen használták, az általok feltalált különböző szírupokban s több effélékben. Végre házi haszonvétele fordították, s a mint tudjuk, főként a meleg italok által annyira szükségessé vált, hogy jelenleg a legnevezetesebb kereskedelmi czikk.

Egy kereskedő egy külföldi hetilapban a hirdetések közé azt igaltatá be: „Egy gyermek kerestetik.“ Másnap reggel egy kosarat s abban egy gyermeket talált a tajára akasztva, e felirással: „Mit szól az ur ehhez?“

Newhamphshire egyik helységében egy agg szűz sincs. Mihelyt a hajdan huszonegyedik évét elér s még szeretője nincs, a fiatalok öszgyűlének, magok közt sorsot húznak, melyké legyen; a kit talált, az nöl veszi, a többiek pedig nászajándékot adnak.

Agio. Bécs aug. 28-kán: arany 22; ezüst 18³/₄.

HIRDETÉSEK.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(455) (2-3)

3637.

Hirdetés.

Kolozsvár sz. kir. város részéről a városbani serfözési, élesztői és serarulási jog a serfözésre használható épületekkel együtt folyó 1854-dik évi november 1-sőjétől 1858-dik évi october 31-keig terjedő időre, tehát négy évre közárverés után haszonbérbe fog adatni.

Az árverés e városi tanácsi székekező háznál f. évi sept. 10-én és következő napjaiban fog megtartatni.

A vállalkozni szándékozók száztól tíz forint bantpenzt kötelesek letenni. A felkiáltási ár 6000 ezüst forint. A haszonbéri köllevel maga terjedelmében a tanácsi levélkiadó hivatalban az árverés idejé előtt is megáltható.

A kolozsvári tanácsból aug. 7-kén 1854.

Wendler,
id. polgármester.

(459) (1-3)

Szállás kerestetik

Itt helyben, mely 3-4 szobából áll, s konyha, pincze, istálló, szekérszín és faskamarával van ellátva. Kinek ily kiadó szállása nyilik meg sz. Mihály napkor, tudassa belső Szénutczában 131. sz. felső emeleti lakosánál.

(460)

Csász. kir. legfelsőbb szabadalommal és a magyar porosz kir. orvosügyi ministerium jóváhagyásával.

BORCHARDT
orvostudornak

GYÓGY-FÜSZERES

NÖVÉNY-SZAPPANJA

számos növényi, névszerint fűszeres és áther-olajos anyagon kívül tartalmaz még ásványos alkatrészeket is, melyek ezen szappan hatályát sajátosságossá és jellemzővé teszik. Az nem csak hogy a bőrt puhán és hajlékonyan tartja, s ez által annak kigőzölését szabaddá teszi, hanem vegy-alkatrészei által felszívólag és változtatólag is hat a bőrre, az alhátyázatra és mirigyes létszerekre, s azokat ujított tevékenységre ingerli. Dr. BORCHARDT növény-szappanját annál fogva éppen oly jótés szepítő, mint alkalmas szer az annyira terhes seplő, pörsedékek, fakadékok és más bőrtisztálalanságoknak gyengéd módon és rövid idő alatti eltávolítására.

A Dr. BORCHARDT-féle Növény-szappan zöld betűkkel nyomott fejt s az itt álló belyeggel ellátott eredeti pakétátskában árúllatik s Kolozsvárt csupán csak WOLFF testvérek gyógyszerárában található.

Szebenben: Zóhrer Ferencznél, Brassóban: Stenner, Hoffmann és Konopaseknél, M. Vásárhelyt: Fogarassy Demeternél és Segesvárt: Misselbacher J. B-nél található.

(458) (1-3)

KUHINKA I. K.

ó- és új-antalyölgyi üvegyára raktára

van Debreczenben a főtéren 2147 sz. a.

Található itt **köszörült** és mindennemű **tablaüveg**.

Árszabályok kívánatra ingyen küldetnek. Szállítás: minden irányban történik.

(453) (2-3)

Hirdetmény.

Alólrtnak szerencsége van a t. közönséggel tudatni, miszerint a sepsi-sz.-györgyi kerületben a Bodzán Margitól nevezett ujonnan épített

üvegyarát

e f. h. 8-kán megnyitotta. Az eddig búkszádi üvegyáromban készített metszett és üres üvegnekemiek ezental a Margitvárbán, — a tablaüvegek pedig csak Búkszádon készítettek. Az ide vonatkozó megrendelések tehát a szükséglet szerint a sepsi-sz.-györgyi posta által, vagy a margitvári, vagy a búkszádi üvegyári igazgatósághoz intézendők, — hol a tisztelt megrendelők árjegyzékeket is díjmentesen kaphatnak. — Margitvár 1854 aug. 10-én Mikos Benedek.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. —

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézeté betűivel.